

Sþ.

40. Tillaga til þingsályktunar

um fjárhagslegan stuðning ríkissjóðs við sildarverksmiðjuna á Norðfirði.

Flm.: Jónas Guðmundsson.

Alþingi ályktar að heimila ríkisstjórninni fyrir hönd ríkissjóðs:

1. að gefa eftir það fé, sem ríkissjóður hefir lagt út vegna afborgana af lánum sildarverksmiðjunnar á Norðfirði til A/S Myrens Verksted i Oslo og nemur nú samtals um 14 þús. krónum.
2. að taka að sér greiðslu á eftirstöðvum af láni verksmiðjunnar hjá sama félagi, er nú nema 15 þús. norskum krónum.
3. að taka að sér greiðslu á láni sömu verksmiðju hjá Handelsbanken í Kaupmannahöfn, að upphæð 30 þúsund danskar krónur.

Ríkisstjórninni er heimilt að greiða vexti og afborganir lána þeirra, er um ræðir í 2. og 3. lið, af rekstrarhagnaði sildarverksmiðja ríkisins, þegar það telst fært, en að öðrum kosti greiðist það úr ríkissjóði.

Greiðarlag.

Ríkissjóður á nú eina sildarverksmiðju á Vesturlandi og fjórar á Norðurlandi, sem ríkið hefir ýmist keypt eða byggt, án nokkurra verulegra framlaga frá þeim stöðum, sem þær eru reistar á. Hefir ríkissjóður með byggingu og kaupum þessara verksmiðja stutt að því, að blómleg atvinna gæti risið í nágrenni þessara fyrirtækja og þau haft margvisleg áhrif á afkomu útgerðarmanna, sjómanna og verkafólks í þessum fjórðungum. Til hafnarmannvirkja hefir og verið varið stórfé heint úr ríkissjóði til margra staða í þessum fjórðungum og á þann veg einnig greitt fyrir atvinnulífi þeirra, sem þar búa.

Á Austfjörðum hefir ríkissjóður aftur á móti ekkert lagt fram til sambærilegra fyrirtækja. Þar hafa nú verið reistar tvær litlar verksmiðjur. En báðar hafa þær verið reistar án nokkurs fjárfamlags frá ríkissjóði, og fyrir þá verksmiðju, sem hér um ræðir að styrkja, hefir ríkissjóður aðeins gengið í ábyrgð fyrir nokkrum hluta af kostnaðarverði verksmiðjunnar. Hingað til hefir Norðfjarðarverksmiðjan staðið sjálf straum af öllum sinum lánum, að því undanteknu, að ríkissjóður hefir tvisvar greitt afborgun og vexti af norsku láni, er verksmiðjan hefir og er henni mjög óhagkvæmt.

Sá stuðningur, sem hér er farið fram á, er hvorki mikill né tilfinnanlegur fyrir ríkissjóð. Er svo til ætlazt, að verksmiðjan fái eftirgefnar þær 14 þús. kr., sem ríkissjóður hefir nú þegar lagt út, og að hann taki að sér að greiða eftirstöðvar hins óhagkvæma norska láns, en það á að greiðast að fullu á árinu 1938. Þá er og farið fram á, að ríkissjóður taki að sér greiðslu á láni verksmiðjunnar við Handelsbanken í Kaupmannahöfn, en það lán er að upphæð 30 þús. kr. og á að afborgast á næstu 10 árum. Útgjöld ríkissjóðs vegna þessa verða því á árinu 1937 um 15 þús. kr., 1938 um 6 þús. kr. og síðan árlega um 3 þús. kr., auk vaxta, sem fara árlega lækkandi, eftir því sem lán þetta greiðist niður.

Pó ríkissjóður taki að sér þessar greiðslur, hvila samt sem áður á verksmiðjunni um 150 þús. kr., en það eru allt innlend lán, flest með góðum kjörum, og mun hún geta staðið straum af þeim. Þá er og gert ráð fyrir því, að ríkisstjórnin megi

greiða afborganir og vexti þessara lána af tekjuafgangi síldarverksmiðja ríkisins á hverjum tíma, ef unnt er. Er það hin fyllsta sanngirniskrafa, þar sem tilgangurinn með síldarbræðslum ríkisins hlýtur fyrst og fremst að vera sá, að gera þennan atvinnuveg sem tryggastan fyrir alla landsmenn, en reynslan hefir sýnt það nú þegar, að litlar síldarbræðslur fá enga síld til vinnslu nema hafa sérstaklega leigð skip til síldveiða eða fasta samninga við stærri skip, en þeir fást ógjarnan vegna þess, að útgerðarmenn telja sér að öllu leyti tryggara að semja við stóru verksmiðjurnar á Norðurlandi, þar sem síldin oftast reynist þar meiri og stöðugri en annarsstaðar. Hinsvegar er það nauðsynlegt sjávarútveginum á Austurlandi, að þar séu til litlar bræðslustöðvar þegar síld kemur þar í firðina, eins og sýnir sig nú á Seyðisfirði.

Pað er fyllsta sanngirniskrafa, að þau bæjarfélög, sem lagt hafa á sig miklar skuldbindingar til þess að reyna að styrkja þann atvinnurekstur, sem þar er helztur stundaður, fái stuðning frá ríkissjóði á einhvern hátt, og ekki er þess sízt þörf eins og nú er komið atvinnulifi öllu á Austurlandi.

Er hér farið fram á svo litinn og hóflegan stuðning, að vart sýnist geta komið til mála, að um hann verði synjað.

Nánari grein mun ég svo gera fyrir máli þessu í framsögu.